

**Рецензия за дисертационния труд на Деян Драганов на тема
„Системни отношения и терминология (въз основа на юридическата
терминология в наказателноправните науки)“**

**От доц. д-р Владислав Миланов, преподавател в Катедрата по
български език**

Докторант: Деян Драганов

Научен ръководител: проф. д-р Надежда Сталянова

Със Заповед №РД-38-470/22.07.2025 г. на ректора на Софийския университет „Свети Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за провеждане на процедура за присъждане на научно-образователната степен *доктор*.

Дисертационният труд *Системни отношения и терминология (въз основа на юридическата терминология в наказателноправните науки)* разгръща актуална и важна тема за две от фундаменталните науки – филологията и правото. Темата не е проучвана в този мащаб до момента и това е повод в различни езиковедски изследвания да се допускат неточности, които се дължат на спецификата на юридическата терминология. В този смисъл трудът на колегата Деян Драганов запълва сериозна празнота в изследванията, като в обекта на анализа му се пресичат интердисциплинарно понятия от юридическата и лингвистичната материя. Поздравявам докторанта и научната му ръководителка за избора на темата и държа да подчертая, че подобен тип анализи ще бъдат все по-необходими за изследователите и в двете научни полета.

Кратки биографични данни за докторанта. Познавам колегата Деян Драганов още от студентските му години в специалността „Право“ на СУ „Свети Климент Охридски“. Смело мога да обобща следните качества на докторанта: Отличен студент, който проявяваше много сериозен интерес към езиковедската дисциплина „Език и право“, която по негово време се четеше пред студентите юристи, за да повиши езиковата им грамотност и която е необходимост за всеки юрист без значение в коя област на правото ще осъществи своите професионални компетентности. По административни причини не позволиха на колегата Драганов да запише българска филология, но това не му попречи да завърши друга, не по-малко интересна специалност, свързана с кинорежисурата. Личност творец, с иновативни идеи, които са рядкост сред младите

хора. Автор на документален филм. Преподавател по български език и литература в частно училище. За кратко време началник на отдел „Култура“ в община *Витоша*, където разгърна своята многостранна дейност в работата с училищата на територията на общината; организатор на десетки конкурси, свързани с езика и с литературата. Не може да не се подчертае блестящото представяне на Деян Драганов на конкурса за докторант по лексикология в СУ и на конкурса за асистент по лексикология и лексикография в Института за български език. Водил е мои упражнения пред студентите историци, които посещаваха с интерес неговите занятия и идваха много добре подготвени за изпита по български език, който е част от задължителните дисциплини в специалността. Към момента е хоноруван преподавател и във Факултета по науки, образование и изкуства на Софийския университет.

Изследването на Деян Драганов има класическа структура и е разположено в увод и три основни глави, към всяка от които има по няколко раздела. Общият обем на труда е 179 страници.

Уводната част е представена много стегнато; ясно са очертани обектът и предметът на научното проучване; формулирана е целта, а към нея са добре структурирани задачите, които докторантът си е поставил и които е изпълнил в хода на своята разработка. Методологията е изяснена и аргументирана убедително, като, трябва да се подчертае, че докторантът се е съобразил с бележките от вътрешната рецензия по време на обсъждането на труда му.

Първа глава и разгърнатите в нея три раздела представят основни теоретични постановки, които създават надеждна основа за анализа на формулирания проблем. Докторантът е разгледал обстойно взаимоотношенията между филологическите и юридическите източници, като специален акцент е поставил върху **общотеоретичните и тясноспециализираните източници на терминологията**. Не без основание той се спира най-вече върху научните приноси на проф. Мария Попова, в чиито изследвания терминологията намира своята най-добра теоретична разработка, която е много добра основа за анализа на термините от различни клонове на науката. Тъй като цялата разработка оставя усещането, че натежава юридическата над лингвистичната специфика, ми се струва, че именно в тази част може още да бъде съкратен материалът, който обглежда закона, съдебната практика и правната доктрина; обръщам внимание – съкратен, а не премахнат изцяло. От друга страна обаче, тънкият усет на колежата Драганов към спецификата на юридическата материя му е подсказал в каква степен да

въвежда в юридическата материя, за да не остане разработката без терминологичен контекст от водещата материя.

Втората глава вече по същество представя подредбата на терминологията в наказателноправната наука. На значителна редуция авторът на дисертационното изследване е подложил подточките, които описват предмета на наказателноправната наука и го е направил така, че да не ощетява обвързаността с представяната терминология. Като приносна тук се очертава разработката, свързана с образуването на термините, и процесите, свързани с историческите и съвременните явления, които съпътстват появата и утвърждаването на юридическата терминология. Именно тук проличават уменията на Деян Драганов с лекота да работи с материала, защото отлично го познава и го е усвоил в такива детайли, които позволяват с вещина да води към задълбочените изводи. Направена е много пълна и много точна класификация на терминологията, която показва изследователя докторант в много силна светлина, защото е много добре подготвен юрист, който умее да анализира сложната юридическа лексика и терминология с езиковедска задълбоченост и прецизност, както вече беше отбелязано в рецензията. Не мога да не подчертая тук, че именно това е довело и до критическия поглед върху някои неточности в езиковедските анализи на правната лексика и терминология, които само специалист по право и лингвистика може да забележи. Много уместно е и обобщението, което колегата Драганов е направил във връзка с критиката на съчетанието **юридически език**. Такъв език, разбира се, няма.

В третата глава докторантът се представя като не по-малко задълбочен изследовател лингвист, който не само описва понятийната система на отношенията и на системността в терминологията, но ги разбира и умее концептуално да ги обобщава. Както подобава на дисертационен труд по лексикология, разгърнато и задълбочено са представени в четири раздела **различните видове системност според понятийно-семантичните отношения и формалноезиковото им изразяване**, според комуникативната задача на терминологичната система и с оглед на семантичната и формалната вариантност. Логично е, че за редица от елементите примерите от наказателноправната материя са по-малко на брой. Като препоръка към докторанта бих изразил идеята да добави още примери, с които убедително да разгърне системните отношения. Ако не разполага с такива примери, може би е по-добре цялата глава да бъде окрупнена. Добре е анализираниите примери да препращат и към контекста, в който са регистрирани. В немалко случаи това има значение за цялостното ив разбиране и

осмисляне. В трета глава, а и в предходната втора глава, много ясно проличава умението на докторанта да работи с материала и да го обработва с оглед на поставените цели и задачи за нуждите на изследването. Силна черта и на двете глави е заявката на младия колега да опровергава наложени хипотези и да предлага свои решения; да изразява мнение по отношение на анализирани лексикални и терминологични единици. Идеята му да открие някои архаични и неуместни значения, също е добре премислена, защото е доказателство, че консервативната лексикална система на юридическия дискурс се нуждае от актуализиране и това няма да доведе до нейната детерминологизация. Голяма част от юридическата лексика навлиза в българския език след Освобождението под влияние на руския език. В съвременността ни има много хубави примери за терминологични съответствия и въпреки че в терминологията е наложено схващането, че е недопустима синонимията, то практиката все по-често опровергава това схващане: лингвистика – езикознание, семантика – значение и др.

Заключението е ясно и стегнато и според мене може да се разшири. Научните изводи са достоверни и за разлика от научните изводи в други дисертации не са написани в духа на присъщата скромност на кандидатите за докторската степен. И това е сполучливо, защото е напълно заслужено. Библиографията е пълна и съдържа актуални източници, количествено повече в полза на юридическата библиография, което не може да бъде отчетено като недостатък. При представянето на текста за публична защита е необходимо още веднъж да се прегледат коректно позоваванията и отразяването им в списъка с библиографски единици. По отношение на лексиколожките проучвания Деян Драганов е използвал най-актуалните теоретични и практически изследвания. Несъществени са пропуските и те показват по-скоро авторово решение, отколкото проявена небрежност към предходните изследвания.

Две неща трябва да бъдат ясно подчертани в работата на колежата Драганов: работил е самостоятелно; обобщил е теоретичните концепции, но е развил и свои собствени идеи, което е от особена важност за един дисертационен труд и неговата публична защита. В работата му личи уважение към изследванията на предходните езиковеди, но се вижда ясно и умението му да оспорва наложени хипотези, за които материалът води до нови изводи. Деян Драганов не се е осмелил да заяви смело позицията си, че **глаголите като части на речта също може да функционират като термини**. Ще посоча само един пример: глаголът **секвестирам**, познат и от правната материя, и от художествената литература (например в разказа „Андрешко“ на Елин

Пелин), е пример за **термин глагол**. Мария Попова не включва това в своята класификация, защото материалът, с който тя работи, не ѝ позволява да направи подобно обобщение. Юридическите текстове обаче дават възможност на редица глаголи да функционират като термини и това Драганов трябва да подчертае като особен принос на дисертационния си труд. Убеден съм, че колегата разполага с достатъчно примери, с които да подкрепи и да развие тази хипотеза в спор с наложеното схващане, че глаголи термини не се употребяват, както вече беше посочено.

Дисертационният труд притежава качествата да бъде публично защитен и да представи както своя автор, така и Катедрата по български език на СУ „Свети Климент Охридски“. Може би, когато се стигне до отпечатването на труда, ще се наложи да бъде съкратена част от юридическата материя, която е добре позната както на специализираната, така и на неспециализираната аудитория; някои от разделите може да бъдат прегрупирани, като е препоръчително материалът към тях да бъде разширен. Работата предполага и съпоставителен аспект, от една страна, а от друга страна е възможно разширяването на изводите с оглед и на други отрасли в правото, а не само на наказателноправните. И това също е достойнство на труда: идеите, които предлага за следващи разработки и за разширяване на наблюденията.

Обръщам внимание, че в първата част позоваването на статии и монографии може да бъде представено по по-различен начин, а не чрез цялостно изписване на самите заглавия. Тук докторантът се е отклонил от някои установени модели, но това не може да бъде прието като съществен недостатък на труда.

Стилът на Деян Драганов е интересна смесица от пресичането на юридическото образование с обичта към филологията и затова на места в текста се срещат някои по-метафорични употреби, които не са толкова присъщи на научния стил на изложението. Всичко това обаче не пречи на текста и на неговата съотнесеност към научния стил, приложим в текстовете на дисертационните трудове. Той е свидетелство и за творческия подход на Деян Драганов, през който с лекота са анализирани сложни езикови процеси, разположени в полето на две фундаментални науки.

Колегата Деян Драганов е посочил десетки примери за остаряла и неособено уместна лексика от наказателното право, която е застинала до времето на своето заимстване от различни езици и най-вече от руския език. Бих го попитал с оглед на спецификата на дисертационния му труд дали има решение за актуализиране на част от

лексиката и терминологията, за която има съвременни лексикални единици. Най-малкото тази реч би звучала в контекста на съвременността. Към кой тип съвременни изследователи се отнася той: към по-консервативния тип колеги, които яростно защитават присъствието на тази лексика, твърдейки, че това е част от специфичния терминологичен инструментириум на правото, или към по-съвременния тип, според когото има по-уместна лексика за назоваване на юридически същности и процеси? Вторият ми въпрос е по-общ и не намирам за нужно да отговори сега: Как ще коментира наименованието **административно-делови стил** и не е ли време юридическият подстил да заяви своя категорична позиция на базата на стилотворните фактори и на съвременната правна действителност като самостоятелен стил?

Като чисто техническа препоръка бих изразил мнението си в края на дисертацията **да бъде приложен обобщен списък с анализирани примери**. Това ще улесни читателите и ще подреди още по-ясно материала и изводите, до които е достигнал докторантът.

В заключение. Трудът е повече от дисертабилен. Написан е с отношение и с уважение към езиковите процеси. И показва, че в съвременността все по-актуални ще бъдат интердисциплинарните научни изследвания. А правото постига силата си през силата на ума и през силата на думите. Така, както и Деян Драганов е осмислил древната връзка между правото на думите и думите на правото. Ето защо с най-дълбока убеденост предлагам на членовете на Уважаемото жури да подкрепят с положителен глас труда на колегата Драганов и да му бъде присъдена научно-образователната степен *доктор*. Убеден съм в приносите на труда и в задълбочената му работа. А фактът, че името на Деян Драганов вече е част от нашата общност, означава много и означава най-вече, че едно талантливо поколение български езиковеди влиза достойно в полето на лингвистиката.

06.10.2025 г.

Доц. д-р Владислав Миланов

Гр. София